

принципи, яких дотримувався вчений, були – принцип народності освіти і виховання, навчання рідною мовою, вивчення історії народу, знання природних багатств батьківщини і свого краю, зв'язок навчання з життям, підготовка дітей до трудової діяльності та ін [4].

Робилися спроби втілити в життя такі важливі педагогічні принципи, як зв'язок навчання з життям, сумісність навчання, початок трудової діяльності, самоврядування, взаємодії школи і сім'ї та ін. Результати експериментальної роботи у галузі удосконалення змісту та методики викладання, системи перевірки і оцінки знань, організація занять в урочний і позаурочний час і в інших напрямках навчально-виховної діяльності представляють не тільки історичний, але і практичний інтерес.

Список використаних джерел:

1. Арсеньев А. Педагогическая практика в дореволюционных учительских семинариях России / А. Арсеньев // Советская педагогика. – 1938. – № 9. – С. 91-109.
2. Блонский П. П. Избр. Пед. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elib.gnpbu.ru/text/blonsky_izbrannye-proizvedeniya_1961/fs,1/
3. Корф Н. А. Наши педагогические вопросы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elib.gnpbu.ru/text/korf_nashi-pedagogicheskie-voprosy_1882/fs,1/
4. Лубенец Т. Об игрушках / Тимофей Лубенец. – К. : Изд. киевск. общ. народн. дет. садов, 1909. – 16 с.
5. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР второй половины XIXв. / Отв.ред. А.И. Пискунов. – М., 1976. – 566 с.
6. Теория образования в педагогике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books/about/Теория_образования_v.html?id=VLc2AAAIAAJ&redir_esc=y
7. Усатенко Т. П. Українська національна школа : минуле і майбутнє / Т. П. Усатенко. – К. : Наукова думка, 2003. – 285 с. – С. 108.

Новаківська Л.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ В ПРАЦЯХ ПЕДАГОГІВ-СЛОВЕСНИКІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

В історії вітчизняної педагогіки накопичено великий досвід вивчення проблеми розвитку інтересу до читання і необхідності читання. У зв'язку з цим особливо цінними і актуальними для сучасної школи є погляди на цю проблему педагогів-словесників другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Слід зауважити, що по-справжньому питання читання і розуміння художнього твору починають цікавити методистів тільки в другій половині ХІХ століття, оскільки виникла необхідність у розробці нових методів: пояснювального і порівняльно-історичного читання, які потребували безпосереднього керівництва читацькою діяльністю учнів. В цей час у

методичній літературі з'являється термін «читач» у відношенні до учня середнього навчального закладу.

В історії вітчизняної освіти читання завжди сприймалося як особистісна цінність освіченої людини. Відомий учений Ф. Буслаєв писав: «Краще і найправильніше, що ми можемо взяти з різних педагогічних думок про викладання словесності в гімназіях, є те, що треба читати письменників. Читання є основою теоретичних знань і практичних вправ» [2, с. 131]. Багато в чому його погляди поділяв О. Галахов, який стверджував: «Мудрий вислів: «вік живи, вік учись» можна при істинному розумінні про читання, замінити наступним: «вік живи, вік читай» [3, с. 76]. Обидва методисти були прибічниками практичного викладання словесності, а відповідно вважали основним навчити відчувати мову, її красу, багатство і милозвучність, і, як багато їхніх однодумців бачили в читанні засіб розвитку мови і мислення.

В. Острогорський у своїй методичній системі особливу роль відводить «дописьмовому» залученню дитини до художнього слова. Він підкреслює, настільки важливо привчити дитину бути слухачем, і тут не можна переоцінити роль матері. У «Листах про естетичне виховання», призначених, в першу чергу, для матерів, він пише: «Мати, ще до навчання дитини грамоті, стане займати його живими розповідями, імпровізуючи стосовно до дитини, або переданими по-своєму з книг нею самою. Ось ці перші оповідання особливо западають в дитячу душу і закладають початки смаку, літературної освіти і, поступово розширюючи кругозір уяви, вводять дитину в зв'язок з людством» [4, с. 35-36].

Надалі вплив матері не має згасати, вона може і повинна залучати дітей до літератури, при цьому сама, як вважає В. Острогорський, повинна бути літературно освічена і естетично розвинена.

Великого значення у становленні особистості, формуванні її духовного світу, творчих здібностей надавали читанню представники виховного напрямку у вітчизняній методиці: В. Стоюнін, В. Водовозов, В. Острогорський. Важливим завданням викладання словесності вони вважали збудження у школярів інтересу до творів літератури, поваги до їхніх авторів, бажання читати самостійно, читати свідомо. За словами В. Острогорського, саме література є тим могутнім засобом, який «підтримує і захищає від здрибнення і вульгаризації». Залучення до читання дозволяє формувати особливий етико-естетичний настрій, який «виражається в любові до літератури рідної і вселюдської, у повазі до великих літературних діячів, до їхнього розуму і таланту; у відомому ідеалізмі, тобто моральній вимогливості, якої так бракує нашій молоді, у відразі до всього нерозумного і вульгарного і прагненні до всього високого, благородного, в любові до людини і батьківщини, в бажанні служити їй в міру своїх сил» [3, с. 205]. Такі твердження є неабияк актуальними в наш час, оскільки ціль читання і літературної освіти може бути досягнута при умові, що кожен школяр не тільки навчиться читати, але й буде мати велике бажання це робити, сформується його читацька поведінка, і він поступово стане свідомим читачем.

Досвід відомих педагогів переконує, що становлення учня-читача залежить від того, як учитель літератури організовує на уроках роботу з текстом, настільки йому вдасться при цьому реалізувати свій естетичний смак, психологічну інтуїцію, глибокі знання. «Під керівництвом учителя учень

набуває умінь зупинятися на думці твору, який читається, і дати звіт в тих образах, які він пропонує, зберігає їх у своїй уяві, і тим самим збирає достойний матеріал для власної думки», – пише Л. Поліванов [3, с. 155]. Не навчившись читати у молодших і середніх класах, не отримавши смаку до читання, «наш гімназист не читає їх і роки юнацькі» [3, с. 156].

Ще одна умова, яка необхідна для того, щоб учень став читаючою особистістю, – розвиток мотивації читання. Цій проблемі чимало уваги надавав Ц. Балталон [1].

Педагоги ХІХ – початку ХХ століття (К. Ушинський, В. Острогорський, Ц. Балталон) великої ваги надавали сімейному читанню, яке, на їхню думку, є ґрунтом для подальшого залучення дітей до літератури.

Отже, проблеми, які порушували педагоги-словесники минулого у своїх методичних працях, навіть більше, ніж через століття, залишаються актуальними і для нинішнього учителя-словесника.

Список використаних джерел:

1. Балталон Ц.П. Пособие для литературных бесед и письменных работ. М., 1914.
2. Буслаев В. Преподавание отечественного языка. М., 1992.
3. История литературного образования в российской школе: Хрестоматия для студ. филол. фак. вузов / Авт.-сост. В.Ф. Чертов. М.: Издательский центр «Академия», 1999.
4. Острогорский В.П. Выразительное чтение. Пособие для учащихся М., 1916.

Селятенко О.В.

аспірант,

*Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського*

ВІДКРИТТЯ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НОВОРОСІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ПОЧАТОК РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ХЕРСОНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ

Відкриття Новоросійського університету відбулося 1 травня 1865 р., лекції почалися 7 вересня того самого року і складався він спочатку з трьох факультетів – історико-філологічного, фізико-математичного та правничого. [6, с. 264]. Пирогов вважав, що новий університет потрібно заснувати у складі трьох факультетів: фізико-математичного, історико-філологічного та медичного, але фінансові труднощі у зв'язку зі Східною війною (1853-1856 рр.), яка тільки закінчилася, а також перевід Пирогова до Києва (1858) завадили здійснитися цьому проекту; від медичного факультету, що дорого коштував, тимчасово прийшлося відмовитися. Відкриттю цього факультету – одинадцятого за рахунком медичного факультету в дореволюційній Росії – передувала довготривала та складна боротьба, яка продовжувалася зі змінним успіхом протягом кількох десятиліть [7, с. 650]. В газеті «Русская медицина» у 1884 році писали «об открытии (медичного – авт.) факультета в Одесском университете» [3, с. 541] та через 11 років в цій же газеті, з посиланням на газету «Одесский лист», продовжувалося